

Mme Gerbeaud hagyatéka

Közel hétszáz értékes műtárgy önkéntes árverése

Vasárnap, mire e sorok napvilágot látnak, Budapest értékes műtárgyakat kedvelő közönsége a Gerbeaud-palotában sorra járja a nemrég elhunyt Mme Gerbeaud lakásának szobáit. Talán nyolc hónapja sincs, hogy néhai Gerbeaud Emil felesége, született Ramseyer Eszter, nyolcvanhét éves korában elhunyt, örökre eltűnt a híres cukrászda felügyelői székéből.

A közönség könnyen felejt és talán már nem is emlékszik a Madame-ra. De most „Az árverés a Gerbeaud-palotában” című hír eszükbe juttatja majd a híres Gerbeaud-házaspárt, sőt a cég elődjét, Kugler Henriket is, aki a magyar cukrászpart olyan világhíre emelte. Mert, bár Kuglerék alapítása volt a Gerbeaud-cukrászda, de talán sohasem nőtt volna ilyen világhíre, ha messze Svájból nem kerül Budapestre Gerbeaud Emil. Az egykori svájci csokoládégyáros megszerette a magyar fővárost, az akkori Gizella-terület környékét és különösen az itt pompázó Kugler-féle cukrászdat. Örökre itt is maradt és a Gerbeaud-nevet olyan híre emelte fel, hogy az fogalom lett.

A téri halála után a „Madame”...

Gerbeaud Emil félszázados munka után, 1919-ben meghalt. Felesége olyan szakavatottsággal folytatta tovább a vezetést, olyan hozzáértéssel és tapintattal bánt személyzetével és a cukrászda vendégeivel, hogy alakja a magyar cukrászpartban felejthetetlen lett.

Híres volt a Gerbeaud-cukrászda a boldog békeidőkhöz is. Mindenki, aki Budapesten a társaságban csak számított, bejáratos volt. A királyi hercegi család éppen úgy napi vendége volt — és ma is az — Gerbeaudéknak, mint a születési és pénzarisztokrácia sok-sok tagja. Divat volt ide járni, ahol találkozót adott egymásnak az előkelő aranyifjuság. Gyengéd szálak szövődtek a Gerbeaud-ban és a Madame büszkélkedve emlegette, hogy ennek, vagy annak a grófi házaspárnak a szerelme az ő kuglós és habos-csokoládés csészeje mellett indult el.

A millenniumi esztendőben új csehs kis palotával gazdagították Gerbeaudék a fővárost: a híres Gerbeaud pavilonnal, mely még ma is ott díszleg a Stefánia-úton. Hogy mit jelentett a Gerbeaud-pé, mutatja az is, hogy a pavillon megnyitó ünnepségén megjelent Ferenc József király is, Erzsébet királyné pedig, amikor Budapesten tartózkodott, sűrűn járt oda. A Gerbeaud-pavillon egyik falát még ma is díszíti Márk Lajos híres képe, mely a magyar királyné egyik zenés uzonnáját örökítette meg.

Gerbeaud Emil halála után a cukrászüzem részvénytársasággá alakult át, de Mme Gerbeaud az élen maradt. Ott üldögélt nyolcvanötéves koráig, amikor hirtelen támadt betegség ágynak döntötte. A Madame, mikor ágyba feküdt, nem tudta, hogy többé nem foglalhatja el helyét a tálalóasztal mellett és a személyzet is megdöbbentette a váratlan hír, amikor ez év február 7-én Mme Gerbeaud-t szenvedéseitől megváltotta a halál és elvitte a habos felhők közé...

Öt örökös között nehéz az osztás

A Madame halála után öt leánya és vejei osztást akartak csinálni. Kiderült azonban, hogy a lakásban levő közel hétszáz darab műtárgy matematikailag igazságosan nem osztható el. Lehetetlen volt ugyanis megállapítani — anélkül, hogy az igazság kárt ne szenvedett volna —, hogy melyik örökös melyik műtárgy illeszen. Így vetődött fel azután az ötlet, hogy az igazságos osztás kedvéért a Postatakarékpénztár közbejöttével önkéntes árverés alá bocsátják a műtárgyakat.

E sorok írójának alkalmá volt a két emeletre kiterjedő egykori Gerbeaud-lakást megtekinteni. Minden lakás magán viselt tulajdonosának képét — mondja a magyar közmondás és ez itt teljes mértékben érvényesült. A pompásan felszerelt termek, szobák, ritka előkelő szellemet tükröznek vissza. Megérzi az ember, hogy az, aki ennek a lakásnak az ér-

tekeit összegyűjtötte, a lakásművészetnek éppen olyan kiváló szakértője volt, mint a cukrászatnak. Gerbeaud Emil nem volt a szó szoros értelmében gyűjtő, mert figyelmét a műtárgyaknak nem egy külön csoportja kötötte le. Csak azon volt, hogy tágas otthonát nemessé, izléssé tegye.

Ellentétben a hozzá nem értővel, az itt felhalmozott butor, szőnyeg, kép, csillár: határozott szakértelemre, izlésre és bőkezűsége vall. A lakás a műbarát otthona és nem a minden áron gyűjteni akaró. Összhangban vannak a butorok és az egyéb műtárgyak. Minden a maga helyén, tökéletes hozzátétellel. Selejtes dolgok nincsenek itt, még a legkényesebb izlés sem talál kisiklást sem a stílusbeliségben, sem a tárgyaknak egymáshoz való arányában.

A tárgyak valóban elsőrangúak. Hogy csak néhányat említsünk, szinte csodálkozik az ember a festmények rendkívül magas színvonalán, amit az a néhány adat is mutat, hogy az aukcióra kerülő képek között például egy 9000 pengőre becsült Horgászók című olajfestményt is láttunk, valamint egy kétezer pengőre becsült Coques Gonzales-képet a XVII. század közepéből. Összesen hetvennégy valóban értékes és minden gyűjtőnek díszére való képet láttunk. Szobrok is nagy számban vannak, ezek azonban inkább lakáskorokációk, mintsem nagyobb alkotások.

A lakás butorai kétségtelenül nagy érdeklődésre tartanak számot. A butorművészet legfinomabb darabjai a

francia Lajosok korából származnak, — tudvalevőleg ez a kor jelenti a butorművészet legmagasabb fokát úgy kényelmi, mint esztétikai szempontból. A barokk-butoroknál különösen a kárpitozás művészi értéke és pompás színhatása tűnik fel. Ki kell emelni két Aubusson kárpitozásu, aranyozott fájú, XVI. Lajos stílusú szalonberendezést és egy sereg íróasztalt, kommodót és apró asztalkát.

A földszinti szalonokban néhány értékes gobelin dominál, melyeket nagy mesterek készítettek. Közöttük van egy G. Werniers jelzésű gobelin is, Lille város lilomos jegyével. A keleti szőnyegek legjobb példányait a középkori Bokoában vásárolták Gerbeaudék, mint ahogy a szinte soha nem látott pompás keleti tárgyakat is Keleten vásárolta az egész világot beutazó házaspár.

Porcellán

és a mesés Kelet csodái

A szobadiszitál alkalmas fayanceok között néhány óriási díszítést találunk 1757-ből. A vázák között néhány vörös, kék és zöld virágos darab tűnik fel. A gyűjtemény értékei közé számít egy sorozat perzsa és közelkeleti tál, kék, zöld és barna lóbusban, valamint több angol fajagya és spanyol eredetű népies edény.

A porcellánok között a herendi dominálnak. Különösen szépek és nagyok a kínai utánzatu herendiék. Az újabb — és egyrészt a századból való — herendi készletek között fel-

Szitoyay Zoltán:

Sem erővel, sem csellel

(Komárom)

Dunántul városait jártam az elmúlt napokban. Ma divat a falukutatás, az a diescétes igyekezet, mely a magyar nemzetet gyökerében akarja megerősíteni, de nagyon kevés szó esik a városokról, melyeknek várjobbágyi multja ugyan csak népi, ha mostani lakóit polgároknak is nevezik. A magyar élel kutatói tekintetüket túnyomórészt vagy majdnem kizárólag a falu népe felé irányítják, maguk azonban városokban, legtöbbször a fővárosban élnek a polgári társadalomnak sokszor gunyolt szokásai között. Elvezik a városiasság kényelmét, elborozgatnak a kiskocsmaiban, nem vetik meg a gondtalan sétákat a Belváros forgatagában, ahol tarkaruhás parasztnyevűkék helyett, csupán a nyugati divat szerint öltöző „közönséges” polgári szépasszonyokon legelhetnek a szemüket, estélyeken jelennek meg és estélyeket adnak, sőt az is megtörténik olykor, hogy minden népi jelleg nélkül, egyszerű smokingban kilépnek a parkettra és elcsoszognak egy-egy divatos táncot, valami divatos mondanéjében.

Ez nem jelenti azt, mintha szemléletükben, vagy célkitűzésükben valami hiba lenne, hanem csak azt, hogy a kényelemmel körülvett városi élet kívánatosabb és kevésbé veszősége a falusinál, sőt jelenti azt is, hogy aki feltört, felemelkedett a puszták és falvak népéből, az többnyire maga is városi polgárrá válik. Ezen a folyamaton mentek át maguk a városok is, melyek egykor a földművelő népfalusi közületei voltak és városokká szélesedtek ki az olyan helyeken, ahol a városiasság megtalálta létfeltételeit és a falvak népében megvolt a szükséges közületi szellem.

Falun élek, de városból származom. Életememben is összeforrtam a falusi néppel, de tiszteltetlek a városokra, melyek nemcsak civilizációt, hanem kultúrát is sugároznak magukból, bár lelki békémet könnyebben megtalálom a falu csendjében. Elfogulatlanul érzem magamat mindkét irányban és épp ezért tárgyilagossággal állapíthatom meg, hogy a városok lakóinak ügye aránytalanul kevesebb helyet kap társadalomkutató tudósaink munkájában. A városi polgár ügye elhanyagolt, ő maga „burzsoáknak” megbélyegzett, holott a tőkésjébből gondtalanul élő burzsoának fogalma nálunk csaknem teljesen ismeretlen és a magyar

városok polgárai erejüket felülmúló áldozatokkal bizonyítják be hazaszeretelmüket és szinte a csodával határosan létesítettek az egyetemes magyarság érdekét szolgáló intézményeket épp az utolsó, keserves nélkülözésekkel teljes husz esztendő alatt. Számталanszor kellett erre gondolnom a Dunántul városait járva e napokban. Tíz nap alatt kilenc városi közületet. Mintha a tovarobogó vonatból egy óriási kiállítás néztem volna végig, melynek minden darabja egy-egy szép magyar város. Próbáltam nézni külföldi szemmel, hibakereső igényességgel. Így is pompás kaland volt ez az út, élmény, felfedezés és állandó bámulat.

Bizonytal Komárom volt a legnehezebb helyzetben e városok között, az elmúlt huszonkét év alatt. Orgazdák kezén élt egy összekalapált államtömb csücskén s csak annyi támogatást kapott, amennyit a cseh katonai érdek megkívánt. Husz év előtt láttam először, amikor csellel osontam be falai közé a trianoni határvonalon. Akkor valamelyik sörözőjében összetalálkoztam egy volt diák-társammal, aki a selmeci liceum hazafias ünnepségeinek dobogóján, magyar ruhában szavalta a Talpra magyart. Rídegen és gunyos göggel hozta tudomásomra, amit addig nem is sejtettem, hogy bár magyar kultúrán nevelődött, a szivében mindig is szlováknak vallotta magát. A zsupán titkára volt. Engem meg az a vágy sarkalt akkor, hogy eljussak Selmechányára, ahol még élt az édesanyám. Sétát tettem a városban a volt barátával. Elvezetett Stefanik tábornok szobrához, melynek bronzalakja fenyegető tartással nézett a magyar határ felé. Aztán elkerültünk a várlokon lévő „köszüzhöz”, mely alatt kövevésett szavak hirdetik: „Nec marte, nec arte”.

— Sem erővel, sem csellel — mondtam én magyarul a latin mondatot, mely ösidők óta áll a vár fokán és mint biztatás jelent meg

Legelőkelőbb negyedben
Dulyovszky-u. 3. 1 és 2 szoba, hallos, legnagyobb komfortu, luxuskivitelű, kertes

Öröklakásaink
Januári beköltözésre még néhány eladó, központi fűtés, garázs, Mt. Érdeklődni a helyszínén, vagy a Svábhegyi Majestic Szálló igazgatójánál. Tel.: 183-416, 185-286. / 9510

Eső-, ballon-, lódenkabát, raglán Márton és Szász

hintett aranyvirágokkal. A seresei porcellánok újabb időbeliek. Különösen megnyeri majd a műértő közönség izlését egy leánykát ábrázoló mellszobor, valamint a bécsi porcellán-plasztikát képviselő seregnyi munka.

Sok a finom francia bronzöntvény, közöttük kandallókészletek, állóórák, vázák és kandelláberek. Stílusuk a szobák korának megfelelően: rokokó, XVI. Lajos-beli vagy empire.

A legnagyobb sikere lesz a lakás keleti tárgyainak. Kelet-Ázsia, főképpen Kína porcellán- és bronzművészete méltóan van reprezentálva a Gerbeaud-aukción. Kiváló és pompás XVII—XVIII. századbéli kínai porcellánok között dukálhat majd a műértő közönség, míg Japánt finom laktárgyak képviselik. Az aukcióra kerülő hatalmas anyag többszáz ezer pengőrt reprezentál és — ami a leg-ritkább az ilyen aukciókon — csaknem minden egyes kalapács alá kerülő tárgy kifogástalan állapotban van, mintha most is, a mindenre figyelő Mme Gerbeaud szeme vigyázna rájuk.

Az aukció három napon át tart. November 13-án kezdődik, míg az előző három napon délelőtt tíz órától délután kettőig a műértő közönség szemléletére állítják ki. Egészen bizonyos, hogy a Gerbeaud-hagyaték kiállításának régen nem látott tömegű közönsége lesz és az sem kétséges, hogy az aukciónak is nagy lesz a sikere. Igaz viszont, hogy a kalapács alá kerülő műtárgyak egytől egyig meg is érdemlik majd a nagy érdeklődést.

SZÜCS NÁNDOR

A komáromi hagyományok szerint a csehszlovák kormányfő kissé letargikus mosollyal felelt:

— Semmi sem lehetetlen.

Mégis valószínűbbnek látszik, hogy a csehek a határszéli és szinmagyar Komáromot nem a visszacsatolás félelmében hanyagolták el ősi urbanitásában, hanem mert Kolonics tanítását követve, azt előbb szegényít, aztán csehszlovákká akarták tenni a kunaföldi magyarok, a vontató gazdák ivadékaik némán, összeszorított ököllel feleltek erre a kísérletre. A komáromi vár bevehetlenségével álltak ellent a beolvadás minden kísérletének, őket nem rendíthette meg sem az erőszak, sem a csel. Még az a kegyetlen vérfürdő sem, melynek színtálcán több magyar férfi, nő és gyermek esett áldozatul, a győri munkásoknak sikertelen, felszabadító kísérlete után a piacokon alkudozó cseh asszonyoknak számtalanszor hallaniok kellett az árusok morgolódását, hogy „a cseheknek még drágán sem, majd jó lesz olcsón a magyaroknak”. Cseh telepek, akiknek az asszimilálás munkáját kellett volna elkezdniük, ehelyett elmagyarosodtak a környék lakosságának ellentállásán és nem kismértékben a magyar élet varázsától.

Ez az élet egy pillanatra sem szűnt meg és féltve védett fellegvárára talált a komáromi kulturpalotában. Ebben az épületben, mely hatvanézer kötetből álló könyvtárat, történelmi muzeumot, öslénytart, Jókai-szobát és legújában a cseh-emlékek érdekes gyűjteményét foglalja magába, bujt meg az üldözött magyar lélek. Bátor szívű könyvtárosát, Baranyai József dr.-t államellenes cselekedet vádjával le is tartóztatták. Ma már józú mosollyal beszél erről az időről:

— Egy délután elmentem a hivatalomból és cedulát tettem az íróasztalomra azzal a felirással, hogy „mindjárt jövök”. De bizony három hónapba telt, mire jöttem, mert az utcára érve letartóztattak és fogva tartottak. S mikor kiszabadultam, a cedula még mindig ott volt az íróasztalomon.

A husz év alatt, az új határral elválasztott Ó- és Ujkomárom lelke jobban összeforrt, mint addig. Vasárnaponként fél Ókomárom átözlött a Duna hídján, hogy a másik parton, néhány órára felszabadultan, magyar levegőt szívhasson magába. Ez az idő volt Ujkomárom felvirágzásának husz esztendeje. A két város közigazgatási összeolvadása nem következhetett be gazdasági zökkenők nélkül, a felszabadítás után. Ókomárom a csehek alatt eladósodott, a magyar közigazgatásnak többmillió adósságot kellett átvállalnia. Az ujkomáromiak közül akadtak is olyanok, akik megrettentek e terhek súlyától és ez okozta, hogy harc előzte meg az egyesítést. Az ujkomáromiaknak le kellett mondaniuk az önálló városi életéről, hogy az ő gazdasági erőforrásaikkal megerősített Ókomáromnak adják át az őt megillető, vezető szerepet.

A Duna széles vize ma még jelkép a két városrészt között, de amint a gazdasági érdekek kölcsönösen átszövök a két part lakóinak életét, a jelképből történelmi emlék lesz és Komáromból egységes, nagy magyar város, amire folyammenti, szerencsés fekvése is elhívta.

Gazdasági rendeletek a hivatalos lapban

A hivatalos lap november 9-i számában a következő rendeletek jelentek meg: a m. kir. pénzügyminiszter 2200/1940. P. M. számú rendelete a közszolgálati nyugdíjak, valamint az ellátásban részesülő özvegyek és árva nyugellátására vonatkozólag hatályos csökkentési százalékok és a munkásoknak járó nyugberek megállapításáról.

A kassai kereskedelmi és iparkamara területére kiterjedő hatályú a vendéglátóipari legkisebb munkabérekről szóló és 98490/1940. I. a. K. M. szám alatt megerősített határozat kiegészítése.

Sportruhát csak Sportruházataknál vegyen Budapest, Vilmos császár ut 13

GAZDASÁGI, házassági, érzelmi problémáival forduljon **GRAFOLÓGUSHOZ** Fogad 1-7-ig. Wesselényi-u. 46. I. em. — M. CARY. Canepe- és vasárnap is